

Fylkesmannen i Troms og Finnmark

Romssa ja Finnmarkku fylkkamánni

Tromssan ja Finmarkun maaherra

TILSYNSRAPPORT

Skolemiljø og skoleeiers forsvarlige system

Hasvik kommune – Hasvik skole

Sammendrag

Fylkesmannen i Troms og Finnmark har ført tilsyn med Hasvik kommune og Hasvik skole om arbeidet med elevens skolemiljø, både på skolenivå og skoleeiernivå. I denne rapporten presenterer vi våre foreløpige vurderinger og konklusjoner.

I tilsynet har vi undersøkt om Hasvik skole oppfyller pliktene til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.

Vi har også undersøkt om Hasvik kommune som skoleeier har et forsvarlig system for å følge opp at skolen oppfyller disse pliktene.

Vi varsler at det kan være aktuelt å gi pålegg om retting etter at sluttrapporten foreligger, jf. kapittel 4.

Fylkesmannen vil understreke at våre konklusjoner bygger på et konkret kildemateriale og tar bare utgangspunkt i status på det tidspunktet tilsynsrapporten er datert.

Kommunen har i sin uttalelse til den foreløpige rapporten redegjort for at de har rettet på noen av de påpekte forhold i tilsynet og at flere forbedringer er under arbeid. I uttalelsen blir det også vist til at kommunen fortsetter sitt arbeid med å rette lovbrudd, og at disse vil være rettet innen rettefristen.

Frist for retting er **mandag 03.02.20**. Før fristen må dere sende oss en erklæring om at forholdene er rettet og en redegjørelse for hvordan bruddene er rettet.

Innhold

1 Innledning	4
1.1 Tilsynstema og formål.....	4
1.2 Kommunens ansvar	5
1.3 Gjennomføringen av tilsynet.....	5
1.4 Gangen i tilsynet.....	5
2. Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø	6
2.1 Rettslige krav	6
2.2 Våre undersøkelser og vurderinger	8
2.3 Våre konklusjoner	25
3. Skoleeier skal ha et forsvarlig system for å vurdere og følge opp at skolen oppfyller aktivitetsplikten.	26
3.1 Rettslige krav	26
3.2 Våre undersøkelser og vurderinger	27
3.3 Våre konklusjoner	29
4. Frist for retting av lovbrudd	29

1 Innledning

Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven kapittel 10 A. Gjennom å føre tilsyn kontrollerer vi om skolene oppfyller opplæringsloven med tilhørende forskrifter, og tilsyn er å anse som offentlig myndighetsutøvelse. Dette innebærer at vi må gjennomføre tilsynet i samsvar med reglene i forvaltningsretten og offentlighetsloven.

For de tilfeller Fylkesmannen konkluderer med at et rettslig krav ikke er oppfylt, betegnes dette som lovbrudd, uavhengig av om det er opplæringsloven eller forskrifter fastsatt i medhold av denne, som er brutt. Dersom kommunen eller skolen ikke følger regelverket, kan vi pålegge retting dersom kommunen ikke retter opp i eventuelle lovbrudd etter en fastsatt frist.

Det er kommunen som har det overordnede ansvaret for at kravene i opplæringsloven blir overholdt, jf. opplæringsloven § 13-10 første ledd. Eventuelle pålegg blir derfor rettet til kommunen, som har det overordnede ansvaret for at skolen retter opp brudd på regelverket.

1.1 Tilsynstema og formål

Fylkesmannen gjennomfører i perioden 2018-2022 felles nasjonalt tilsyn (FNT) med ulike tema. I dette tilsynet har vi valgt å undersøke hvordan Hasvik kommune følger opp regelverket knyttet til skolemiljø, som fremkommer av opplæringsloven kapittel 9 A.

Tilsyn med skolemiljø er delt inn i to temaer: «Skolens plikt til å arbeide forebyggende og informere og involvere elever og foreldre» og «[s]kolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø». Fylkesmannen har valgt å bare føre tilsyn med Hasvik skoles aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø.

I tillegg til dette fører vi tilsyn med skoleeiers forsvarlige system knyttet til skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø.

Det rettslige utgangspunktet for tilsynet er inndelt i 3 hovedkategorier:

1. Skolens plikt til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9 A-2, 9 A-3, 9 A-4 og 9 A-5.
2. Skolens plikt til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak, jf. opplæringsloven §§ 9 A-3, 9 A-4 og 9 A-9 og forvaltningsloven § 11.
3. Skoleeiers forsvarlige system for å vurdere og følge opp at skolen oppfyller aktivitetsplikten, jf. opplæringsloven §§ 13-10.

Det overordnede formålet med tilsynet er å bidra til at kommunen og skolen følger regelverket i praksis. Tilsynet skal fremme kunnskap om regelverket i kommunen og skolene, og bidra å øke kommunens evne til å tolke og etterleve regelverket. Videre skal det bidra til å avdekke om elever får den hjelpen de har krav på i henhold til opplæringsloven.

1.2 Kommunens ansvar

Oppfyllelsen av elevenes rett til et trygt og godt skolemiljø gjennomføres i praksis på skolene. Dette innebærer at det er skoleledelsen og de ansatte som i det daglige må arbeide for å ivareta rettighetene tilknyttet skolemiljø jf. opplæringsloven kapittel 9 A.

For offentlige grunnskoler er det kommunen som skoleeier som må sørge for at skoleledelsen ved hver enkelt skole oppfyller kravene i opplæringsloven. Dette innebærer at selv om det er Hasvik skoles praksis som er del av undersøkelsen i forbindelse med tilsynet, er det Hasvik kommune som er overordnet ansvarlig og dermed riktig adressat for eventuelle pålegg om retting i samsvar med opplæringsloven § 14-1 tredje ledd.

I denne forbindelse ønsker vi å presisere at rapporten kun omhandler resultater fra tilsynet som er gjennomført vedrørende temaene som er valgt for dette konkrete tilsynet. Fylkesmannen har følgelig ikke foretatt en helhetsvurdering av skoleeier og skolens praksis i henhold til opplæringsloven som helhet.

1.3 Gjennomføringen av tilsynet

Tilsynet med Hasvik kommune og Hasvik skole ble åpnet i brev av 17.06.2019, og er gjennomført ved at vi har innhentet og vurdert kommunens og skolens dokumentasjon og redegjørelser. I denne forbindelse har vi foretatt en gjennomgang av blant annet kommunens og skolens egenvurderinger i RefLex, innsendte rutiner og eksempler på aktivitetsplaner. Rapportens tilhørende vedlegg viser den komplette oversikt over dokumentasjonsgrunnlaget.

Videre har vi innhentet informasjon fra våre egne systemer og offentlige registre samt informasjon fra skolens og kommunens nettside. I tillegg har vi gjennomført intervjuer med skoleeier, skoleledelsen, lærere, øvrige ansatte, elevråd og elever.

1.4 Gangen i tilsynet

1. Varsel datert 17.06.19
2. Mottatt dokumentasjon 28.08.19
3. Intervju og samtaler 04.09.19 og 05.09.19
4. Foreløpig tilsynsrapport av 28.10.19
5. Frist for kommentarer på den foreløpige rapporten 11.11.19
6. Sluttmøte 28.10.19
7. Endelig tilsynsrapportrapport av 27.11.19
8. Frist for retting av lovbrudd 03.02.20

2. Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

2.1 Rettslige krav

Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven § 9 A-4

Plikten til å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø

Alle som jobber på skolen, skal være oppmerksomme på forhold eller oppførsel som kan tyde på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, og det er elevenes egne subjektive opplevelse av skolemiljøet som er avgjørende. Dere skal følge spesielt godt med på ekstra sårbare elever. Dere må skaffe dere informasjon fra elevene om hvordan de opplever skolemiljøet og dokumentere hvordan dere følger med.

Plikten til å gripe inn mot krenkelser dersom det er mulig

Plikten til å gripe inn handler om umiddelbart å stanse negativ oppførsel, for eksempel ved å bryte opp en slåsskamp eller stanse en utfrysningssituasjon. Alle som jobber på skolen, skal ha nulltoleranse mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Dere skal dokumentere hvordan dere griper inn.

Plikten til å varsle rektor

Plikten til å varsle rektor gjelder all mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Tilsvarende gjelder tilfeller der en elev sier ifra om at han eller hun ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt.

Å ha en mistanke vil si å ha en følelse av eller antagelse om at eleven ikke har det trygt og godt på skolen. De som jobber på skolen, skal gi eleven beskjed om at de kommer til å varsle rektor om saken, med mindre dette hindrer at de kan varsle rektor raskt nok. Sakens omstendigheter legger føringer om hvor hurtig rektor må få varsel.

Rektor skal varsle skoleeieren om alvorlige tilfeller. Dette kan gjelde saker der krenkelsene er særlig voldelige eller integritetskrenkende, eller der skolen over noe tid ikke har klart å løse en sak. Dere skal dokumentere det dere gjør for å varsle.

Plikten til å undersøke saken

Dere skal undersøke saken nærmere så snart som mulig etter at rektor har fått varsel. En elev som er involvert i saken, har rett til å uttale seg. Dere skal tilrettelegge og ufarliggjøre samtalen. Eleven kan ha med seg foreldrene eller andre som støtte eller få dem til å uttale seg på sine vegne.

Undersøkelsene skal få frem fakta om situasjonen, bakgrunnen for elevens opplevelse og hva i elevens omgivelser som påvirker hvordan eleven opplever skolemiljøet. Dere må innhente nok informasjon til å avdekke hva som har skjedd, og om én eller flere elever opplever at skolemiljøet ikke er trygt og godt. Dere skal dokumentere hvordan dere undersøker saken.

Plikten til å sette inn tiltak

Plikten til å sette inn tiltak gjelder uavhengig av årsaken til at eleven ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt. Dere skal velge tiltak ut fra faglige vurderinger av hva som er egnede tiltak. Vurderingene skal basere seg på kunnskap, prinsipper og verdier som er utviklet og anerkjent av kompetente fagmiljøer. Dere må tilpasse tiltakene til saken og elevens helhetlige behov.

Dere må ta stilling til hva som er elevens beste i saken. Da må dere vurdere elevens syn på hva som bør være innholdet i aktivitetsplanen, elevens identitet og karaktertrekk og egenskaper, familiemiljø og nære relasjoner, beskyttelse, omsorg og sikkerhet, sårbarhet eller sårbare situasjoner, elevens rett til liv og utvikling, elevens fysiske og psykiske helse og elevens rett til utdanning. Det skal sterke hensyn til for at dere kan sette elevens beste til side. Dere må ta stilling til hvor stor vekt elevens beste skal ha.

Samlet sett skal dere gjennomføre de tiltakene som med rimelighet kan forventes av dere i den enkelte saken.

Plikten til å varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 og 9 A-5

Plikten til å straks varsle rektor

Alle som jobber på skolen, skal varsle rektor straks, dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever. Rektor skal varsle skoleeieren straks. Dersom det er en ansatt i skoleledelsen som krenker elever, skal skoleeieren få varsel istedenfor rektor. Dere skal dokumentere hvordan dere varsler.

Hva som er å krenke, skal dere tolke vidt. Det kan være direkte krenkelser, men også indirekte krenkelser som utestenging, isolering og baksnakking. Hvordan elevene opplevde krenkelsen, er uten betydning for plikten til å varsle. Det er tilstrekkelig med mistanke for at plikten til å varsle inntreffer. Å ha en mistanke vil si å ha en følelse av eller antagelse om at en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever.

Dere skal gi elevene som har blitt krenket, beskjed om at dere kommer til å varsle rektor eller skoleeieren om saken, med mindre dette hindrer at dere kan varsle raskt nok.

Plikten til å undersøke saken straks

Dere må undersøke hva som har skjedd. Hvis undersøkelsene viser at en som jobber på skolen, har krenket elever, må dere undersøke hvordan elevene opplevde dette. Dere skal dokumentere hvordan dere undersøker saken.

Som nevnt ovenfor har eleven som krenkelsen direkte retter seg mot, rett til å uttale seg. Dere skal tilrettelegge og ufarliggjøre samtalen. Eleven kan ha med seg foreldrene eller andre som støtte, eller få dem til å uttale seg på sine vegne. Dersom krenkelsen rettet seg mot en større gruppe elever, for eksempel en klasse, kan det være tilstrekkelig å snakke med klassen samlet eller med en del av elevene.

Plikten til å straks sette inn tiltak

Hvis det er elever som ikke har et trygt og godt skolemiljø som følge av krenkelsene, må dere vurdere hvilke tiltak dere skal sette inn. Opplæringsloven regulerer ikke hvilke tiltak og reaksjoner som kan være aktuelle mot ansatte. Dette er derfor ikke en del av tilsynet. Dere skal så langt det finnes egnede tiltak, sørge for at eleven får et trygt og godt skolemiljø.

Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak jf. opplæringsloven § 9 A-4

Plikten til å utarbeide en skriftlig plan

Dere skal lage en skriftlig plan som skal beskrive hvilken eller hvilke elever planen gjelder, hvilket problem tiltakene skal løse, hvilke tiltak dere har planlagt, når dere skal gjennomføre tiltakene, hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene, og når dere skal evaluere tiltakene. Planen behøver ikke å knytte seg til én bestemt elev, men kan ta for seg en situasjon eller utfordring som omfatter flere elever.

Eleven og foreldrene til eleven som saken gjelder, skal få de delene av planen som omhandler eleven. Hvis eleven er over 18 år, har ikke foreldrene rett til å få planen.

Dere må gjennomføre alle tiltakene som følger av planen. Videre må dere dokumentere at dere gjennomfører tiltak i tråd med planen.

For å kunne evaluere tiltakene, må dere skaffe dere tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket. Eleven som tiltakene gjelder, har rett til å uttale seg.

Dere må evaluere hvordan tiltakene har virket. Dere må endre tiltakene eller sette inn nye tiltak, dersom eleven fortsatt opplever å ikke ha et trygt og godt skolemiljø. Evalueringen kan også føre til at dere forlenger tiltak som virker. Dere skal fortsette med å sette inn tiltak, så lenge eleven ikke opplever at skolemiljøet er trygt og godt, og det finnes egnede tiltak som skolen kan sette inn.

Dere skal informere elever og foreldre som mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten om at de kan melde saken sin til fylkesmannen, jf. forvaltningsloven § 11 og opplæringsloven § 9 A-9 første ledd.

2.2 Våre undersøkelser og vurderinger

2.2.1. Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø jf. opplæringsloven § 9 A-4

2.2.1.1 Alle som jobber på skolen, skal ha kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø

Fylkesmannen undersøker om alle som jobber på skolen, har eller får kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø.

Vi har fått oversendt «Plan for et godt psykososialt miljø», som er utarbeidet av Hasvik kommune. Handlingsplanen inneholder informasjon om at aktivitetsplikten utløses når en eller flere elever ikke opplever at skolemiljøet er trygt og godt. I handlingsplanens pkt. 3.1.1 er det tydelig presisert at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø.

Videre står det under punkt 4.2.4 at «[u]ndersøkelsen skal belyse saken så langt som mulig, ikke fremskaffe bevis».

I egenvurderingen i RefLex har alle respondentene svart bekreftende på spørsmålet om de tar utgangspunkt i elevens subjektive opplevelse av situasjonen når de vurderer om en elev har et trygt og godt skolemiljø.

Det fremkom under intervju at alle ansatte har kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø.

Flere av elevene gir tilbakemelding om at lærere bryr seg ved å snakke med elevene. Dersom noe har skjedd, bruker lærere mye tid på å snakke med de involverte.

Fylkesmannens vurdering

Opplysningene som kom fram under intervju og i RefLex, viser at alle ansatte på skolen, både det pedagogiske og ikke-pedagogiske personellet, har kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø. Kommunens handlingsplan presiserer også dette.

Elevens uttalelse om at lærere bryr seg og snakker med involverte elever dersom noe har skjedd, trekker også i retning av at ansatte forsøker å finne frem til elevens subjektive oppfatning.

Lovkravet vurderes som oppfylt.

2.2.1.2 Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen, skal følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og at de følger spesielt godt med på elever som kan være særsilt sårbare

Fylkesmannen undersøker om rektor har gitt alle som jobber på skolen, kompetanse slik at de kan gjenkjenne tegn på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Vi undersøker også om rektor har sørget for å gjøre alle som jobber på skolen, kjent med hvilke forhold rundt en elev som kan gjøre eleven særlig sårbar. Videre undersøker vi om rektor følger opp at alle som jobber på skolen, i praksis er oppmerksomme på forhold eller oppførsel som kan tyde på at en elev ikke har det bra, og følger spesielt godt med på elever som er særlig sårbare.

I kommunens handlingsplan for psykososialt skolemiljø fremkommer det at den enkelte ansatte har plikt til å være årvåken og aktivt observere hvordan elevene agerer hver for seg og seg imellom. Alle som jobber på skolen skal ha lav terskel for å bry seg med hva elevene driver med. Videre heter det at alle som arbeider på skolen skal følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø.

I egenvurderingen i RefLex har alle respondentene svart at de har fått kompetanse på å gjenkjenne tegn på at elever ikke har det trygt og godt, og for å lettere kunne avdekke særlige sårbare elever. Flere av respondentene viser til at de har fått kompetanseutvikling gjennom ulike kurs/ konferanser fra andre faglige instanser som PPT, FFR Hasvik (familie, forebygging og rehabilitering). Andre viser til kurs gjennom Stine Sofies stiftelse og nettbaserte kurs knyttet til temaet. Det nevnes også tverrfaglige drøftinger, og grundig gjennomgang av kommunens plan for et godt psykososialt miljø.

Alle respondenter har også svart at de alltid følger med på om den enkelte eleven har et trygt og godt skolemiljø, blant annet gjennom daglige samtaler med elevene, observasjoner, skriftlige undersøkelser, faste elevsamtaler og i inspeksjonsrunder. Samtlige har også svart at rektor har sørget for at alle som jobber på skolen, er gjort kjent med hvilke forhold rundt en elev som kan gjøre elven særsilt sårbar. I denne sammenheng er det vist til overføringsmøter, tilgang til elevmapper, kurs om risikofaktorer og felles møter.

Alle respondenter har svart at de innhenter informasjon om hvordan elevene generelt opplever skolemiljøet, og begrunner dette med blant annet trivselsundersøkelser, elevsamtaler, utviklingssamtaler og elevundersøkelsen til Utdanningsdirektoratet.

Under intervju informerte skoleledelsen om at de ansatte har fått orientering om hvordan de skal finne frem til rutinene tilknyttet arbeidet med skolemiljø, og at de gjennom arbeidet med handlingsplanen har fått kjennskap til hvordan de skal følge med. Videre nevnte de at de ansatte har deltatt på møter der plikten til å følge med har vært et tema.

Alle ansatte informerte under intervju at de alltid følger med, og at det har vært grundig gjennomgått hva som ligger i det å følge med, og hvordan de skal gjennomføre det konkret. De viser til at plan for godt psykososialt miljø inneholder informasjon og tips om hvordan man skal følge med. Noen nevner at temaet har vært gjennomgått på fagdager og team-møter på skolen. Flere av intervjuobjektene viser likevel til at det ikke bestandig er like lett å følge med på samspillet mellom elevene. Dette gjelder særlig i utetiden, da skolen har et stort uteareal.

Noen lærere oppgir at de ikke har full oversikt over hvilke elever som er særlige sårbare, og som skal følges ekstra godt med på. Særlige sårbare elever er ofte tema på teammøter, men flere av lærere savner et system for å lett kunne skaffe seg oversikt over hvilke elever en må følge ekstra godt med på.

Andre som arbeider på skolen oppgir i intervju å ha fått utdelt plan for godt psykososialt miljø, men at de ikke har satt seg godt inn i den. De har ikke vært med på fellesmøter hvor aktivitetsplikten har vært tema, men sier de bruker «sunn fornuft» når de følger med på elevene.

Elever Fylkesmannen har snakket med, oppgir at lærere er flink til å følge med i friminuttene, særlig uteområdet foran skolen. De oppgir at lærere bryr seg, noen mer enn andre, men alle følger med. Elevene forteller at lærere følger med ved å se, spørre og snakke med elever. Det oppgir likevel at det er områder ved skolens uteområde hvor lærere ikke følger like godt med.

Fylkesmannens vurdering

Fylkesmannens oppfatning er at kommunen har gjort gode grep for å formidle kunnskap om plikten til å følge med til sine ansatte. Det er positivt at skolen har hatt flere fagdager, kurs og gjennomganger med andre faglige instanser for å belyse og informere om hva som omfattes av aktivitetsplikten. Besvarelsen i RefLex og intervjumaterialet indikerer at ansatte ved skolen følger aktivt med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø. Vi oppfatter at lærere har fokus på å følge med på de særskilt sårbare elevene, til tross for at noen etterlyser bedre rutiner på dette området.

Flere ansatte har nevnt elevundersøkelsen og andre kartleggingsundersøkelser som verktøy for å følge med, noe som kan være egnet for å følge med på om skolemiljøet generelt er bra eller dårlig. De er imidlertid ikke egnet for å gi lærerne veiledning for hva som ligger i plikten til å følge med. Et annet aspekt er at elevundersøkelsen er anonym, noe som fører til at lærerne ikke kan gjøres kjent med hvilke elever som ikke har et trygt og godt skolemiljø.

Selv om intervjuene og egenvurderingene tyder på at de ansatte følger med, er det usikkert om alle ansatte vet hva følge med-plikten faktisk innebærer, både generelt og for de særskilt sårbare elevene. Vi kan ikke se at skolen har sikret at alle ansatte har den kompetansen som trengs til å gjenkjenne tegn på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Dette gjelder særlig det ikke-

pedagogiske personellet. For lærere har skolen hatt gode rutiner med å innarbeide plan for et godt psykososialt miljø, og vi anser lærere for å ha en god kompetanse til å følge med.

Fylkesmannen observerte under tilsynet med skolen at ansatte ikke får med seg alt som skjer i friminutter. Skolen har et stort uteområde, og det er vanskelig for ansatte å holde kontroll over hele skolegården. Vi observerte at hovedfokuset for lærerne var tilsyn foran skolebygget, ut mot hovedveien, mens siden ned mot ballbingen og bak skolen ble nedprioritert. Dette til tross for at mange elever oppholder seg på disse områdene. Fylkesmannen ble selv vitne til en episode mellom tre elever, som resulterte i at vi måtte gripe inn. Skolens inspeksjonsplan har ikke definerte områder som inspektørene må følge ekstra godt med på.

Lovkravet vurderes som ikke oppfylt.

Kommunen har i sin kommentar til foreløpig uttalt at de nå mener de ansatte er i stand til å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø. Kommunen viser til at skolens ledelse på nytt har gjennomgått pliktene med personalet på skolen, også når det gjelder elever som regnes som særskilt sårbare.

Fylkesmannen kan imidlertid ikke se hvordan skolen rent faktisk følger med på om elevene har det trygt og godt på skolen. Som nevnt overfor, fant vi under tilsynet svik i skolens inspeksjonsrutiner ved at de ikke fulgte godt nok med i friminutter. Det er ikke fremlagt dokumentasjon på at skolen har gjort endringer på dette punktet.

Lovkravet vurderes fortsatt som ikke oppfylt.

2.2.1.3 Rektor skal sørge for at alle som jobber på skolen, griper inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering, dersom det er mulig

Fylkesmannen undersøker om rektor sørger for at alle som jobber på skolen, har kompetanse til å gripe inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Videre undersøker vi om rektor forsikrer seg om at alle griper inn mot krenkelser, forutsatt at det er mulig.

I kommunens plan for godt psykososialt miljø er det gitt informasjon om hva plikten til å gripe inn innebærer. Det fremkommer av handlingsplanen at alle ansatte som arbeider på skolen har plikt til å gripe inn for å stanse krenkelser dersom det er mulig. Plikten til å gripe inn gjelder for hendelser som skjer der og da, som en selv er vitne til, og som fortsatt pågår. Handlingsplanen gir også eksempler på hvilke situasjoner det kan tenkes at lærere skal gripe inn i, uten at vi går nærmere inn på disse situasjonene.

I egenvurderingen i RefLex har alle respondenter svart at de alltid griper inn. På spørsmålet om alle som jobber på skolen er kjent med hvordan de skal gripe inn, har alle svart «ja». Samtlige begrunner sitt svar ved å vise til plan for psykososialt miljø.

Under intervju ga samtlige lærere tilbakemelding om at de alltid griper inn mot krenkelser. Noen av intervjuobjektene viste til at plikten til å gripe inn er diskutert i grupper internt på skolen, mens andre viste til at det har vært tema på fagdager/kurs etc. Flere av intervjuobjektene pekte på at det er vanskelig å gi retningslinjer for i hvilke tilfeller det skal gripes inn i, da dette er basert på den enkelte ansattes skjønn. Samtlige ga tilbakemeldinger om at plan for psykososialt miljø gir dem kunnskap om plikten til å gripe inn.

Ikke-pedagogiske ansatte forteller at de ikke har snakket om, eller fått opplæring i hvordan de skal gripe inn. De har heller ikke fått kunnskap om i hvilke situasjoner det kan være aktuelt at de griper inn i. Som nevnt ovenfor, har de fått handlingsplanen utdelt, men de har bare sett raskt over den.

Elevene Fylkesmannen intervjuet, opplyste at lærerne er flinke til å følge med. De sier videre at lærere bryr seg og griper inn dersom noen begynner å sloss.

Fylkesmannens vurdering

Fylkesmannen anser det som positivt at samtlige av respondentene har besvart at de griper inn mot krenkelser. Rektor har gjennom plan for godt psykososialt miljø og diskusjoner i fellestid, sørget for at de pedagogiske ansatte har gode kunnskaper om plikten til å gripe inn. Dette understøttes av at lærere gir uttrykk for at temaet er godt diskutert blant ansatte.

Som nevnt i punkt 2.2.1.2 ovenfor, gjelder plikten til å gripe inn alle som jobber på skolen, og skolen må sørge for at også det ikke-pedagogiske personellet får nødvendig opplæring tilknyttet dette. Det fremstår derfor som usikkert om alle som jobber på skolen, er kjent med hvordan de skal gripe inn mot krenkelser.

Lovkravet vurderes som ikke oppfylt.

2. 2.1.4 Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen, varsler rektor dersom de har mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

Fylkesmannen undersøker om rektor har bestemt en fremgangsmåte som sikrer at alle som jobber på skolen, varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Vi undersøker også om rektor følger opp at de som jobber på skolen, bruker fremgangsmåten i praksis.

I kommunens plan for godt psykososialt miljø beskrives varslingsplikten nærmere. Det fremkommer blant annet at plikten for å varsle gjelder alle som arbeider på skolen. Videre står det at det skal være lav terskel for hva som vekker mistanke eller gir kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt. Det er også gitt eksempler på i hvilke tilfeller mistanke kan oppstå.

Hasvik kommune som skoleeier har utarbeidet en mal som er obligatorisk å bruke i skolens arbeid med plikten til å varsle, plikten til å undersøke og plikten til å iverksette og evaluere tiltak. Når det gjelder varslingsplikten, fremkommer det at melder skal fylle inn blant annet navn på eleven der er meldt bekymring for, dato for mottatt varsel, hvem som mottok varselet og når rektor mottok varselet.

I egenvurderingen i RefLex har de fleste respondenter svart at de varsler rektor ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Noen av respondentene har svart at de hovedsakelig varsler kontaktlærer, men også til rektor.

På spørsmål om rektor har avklart hvilke saker de som jobber på skolen skal varsle om straks, viser rektor til plan for godt psykososialt miljø. Fem av sju respondenter svarer «ja» på spørsmålet om dette er avklart, mens to svarer «nei». Respondentene som svarer nei begrunner dette med at eget skjønn og samtaler med kolleger har avgjort hvilke saker de løser selv, og hvilke saker som blir varslet til rektor.

Under intervju opplyste flere av intervjuobjektene at det er litt opp til dem selv å vurdere om saken skal varsles til rektor. Flere sier at dersom de får mistanke eller kjennskap til noe, legger de en lapp til kontaktlærer, som igjen vurderer om det skal varsles til rektor. Dette bekreftes av rektor i intervju, som sier at det er litt opp til kontaktlærer å avgjøre om saken skal meldes til rektor. Rektor vil imidlertid kommunisere tydelig til alle ansatte at skjemaet i handlingsplanen skal benyttes ved alle negative hendelser.

Fylkesmannens vurdering

Fylkesmannen er av den oppfatning at skolen har innarbeidet en god plan når det gjelder plikten til å varsle. Planen inneholder informasjon om hvem det skal varsles til, når det skal varsles og hvordan det skal varsles. Videre har skolen en mal som er utarbeidet på en slik måte at det er et godt verktøy for å ivareta varslingsplikten. Plan for et godt psykososialt miljø og malen for varsling danner et godt utgangspunkt for at de ansatte på skolen kan ivareta sin varslingsplikt. Det er tydelig presisert at det er rektor som skal varsles.

Fylkesmannen er imidlertid usikker på om rektor følger opp at alle som jobber på skolen, bruker fremgangsmåten i praksis. Begrunnelsen for dette er tilbakemeldinger gitt i RefLex og intervjuer om at det er opp til den enkelte lærer å vurdere hvilke saker som skal meldes til rektor. Rektor må sørge for at prosedyren gjøres kjent for alle ansatte.

Et annet moment som medfører at lovkravet ikke kan anses for å være oppfylt, er at lærere informerer om at de bare varsler til rektor om alvorlige hendelser og hendelser de ikke klarer å løse selv. Dette kan tyde på at enkelte ikke praktiserer i samsvar med lovkravet, skolens prosedyre og kommunens handlingsplan, der det av sistnevnte kommer fram at det skal være en lav terskel for å varsle. Bare noen få ansatte oppgir å ha benyttet varlingsskjemaet ved varsel til rektor.

Etter en helhetsvurdering har vi konkludert med at skolen har etablert en fremgangsmåte for varsling, men at rektor ikke sikrer at alle som jobber på skolen varsler rektor dersom de får mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.

Lovkravet vurderes som ikke oppfylt.

2.2.1.5 Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen, varsler rektor så raskt som saken tilsier

Fylkesmannen undersøker om skolens fremgangsmåte for varsling bestemmer hvilke saker de som jobber på skolen skal varsle om straks, og hvor raskt de skal varsle om andre saker. Vi undersøker også om rektor følger opp at de som jobber på skolen, varsler så raskt som saken tilsier i praksis.

I kommunens plan for godt psykososialt miljø er tidspunktet for varsling ikke konkretisert, annet at rektor skal ha beskjed om det oppdages noe. Kommunens handlingsplan eller mal for varsling beskriver ikke tidspunkt for varsling, men det er presisert at all mistanke eller kunnskap skal varsles til rektor.

I egenvurdering i RefLex har alle respondenter svart «ja» på spørsmålet om de varsler rektor så raskt som saken tilsier. I intervju svarer alle ansatte at de er kjent med at rektor skal varsles snarest, og helst samme dag som hendelsen har skjedd.

Fylkesmannens vurdering

Som nevnt ovenfor, er alle ansatte av den oppfatning at rektor skal varsles snarest, og helst samme arbeidsdag, dersom noen får mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Men som nevnt i pkt. 2.2.14, er det ikke lik oppfatning for i hvilke tilfeller rektor skal varsles, noe som gjør at vi vurderer lovkravet som ikke oppfylt.

Videre tyder dokumentasjonen på at skolens mal for varsling ikke konkretiserer tidspunktet for varsling. Dette innebærer at malen ikke gir føringer for hvilke saker det skal varsles om straks. Selv om intervjuobjektene har et bevisst forhold til at saker skal varsles snarest, medfører en manglende konkretisering og klargjøring en risiko for at enkelte ansatte på skolen ikke varsler så raskt som saken tilsier.

Lovkravet vurderes som ikke oppfylt.

2.2.1.6 Rektor skal varsle skoleeieren i alvorlige tilfeller, inkludert tilfeller der skolen ikke har klart å løse en sak

Fylkesmannen undersøker om rektor varsler skoleeieren om alvorlige tilfeller, inkludert tilfeller der skolen ikke har klart å løse en sak.

I kommunens plan for godt psykososialt miljø er det presisert at rektor skal varsle skoleeier i alvorlige tilfeller, og det er beskrevet eksempler på situasjoner som er å anse som alvorlige. Eksempler på dette er dersom det er særlige voldelige krenkelser, når flere elever over tid har krenket enkeltelev og skolen ikke har klart å løse saken, grove trusler via sosiale medier og saker hvor politiet er involvert.

I egenvurdering i RefLex har rektor svart «ja» på spørsmål om han kontakter skoleeier i alvorlige tilfeller, uten å begrunne dette noe nærmere. I intervju bekrefter rektor at han melder fra til skoleeier i alvorlige tilfeller, og viser til plan for godt psykososialt miljø for nærmere informasjon til hva som skal regnes for alvorlige tilfeller. Rektor har inntrykk av at skoleeier har god oversikt over hva som skjer på skolen.

Fylkesmannens vurdering

Den forelagte dokumentasjonen viser at det er nedfelte rutiner for når rektor skal varsle skoleeier. Vi er av den oppfatning at rektor er godt kjent med i hvilke tilfeller skoleeier skal varsles.

Lovkravet vurderes som oppfylt.

2.2.1.7 Rektor skal sikre at skolen undersøker saken når rektor mottar varsel fra en som jobber ved skolen, eller en elev sier fra om at skolemiljøet ikke er trygt og godt

Fylkesmannen undersøker om rektor har bestemt en fremgangsmåte som sikrer at skolen undersøker saken tilstrekkelig og grundig. Vi undersøker også om rektor følger opp at de som

jobber på skolen, bruker fremgangsmåten i praksis, med mindre rektor selv undersøker saken selv.

Det fremgår av plan for godt psykososialt miljø at det skal være lav terskel for å undersøke, og at undersøkelse skal iverksettes straks. Videre står det at situasjonen må opplyses ved å hente nok informasjon til å kunne avdekke hva som har skjedd, og om det er en eller flere elever som opplever at skolemiljøet ikke er trygt og godt. Det beskrives også nærmere hvordan man kan gå frem for å undersøke saken, og til å få saken godt nok opplyst.

Som vedlegg til plan for godt psykososialt miljø følger «skjema B». I dette skjemaet skal det blant annet fylles ut hva som har vært gjort i saken, hvordan saken er undersøkt og av hvem, og innspill fra både krenkende elev og krenket elev. Det er også lagt ved skjema «8.2 konfrontasjonsmøte», som også skal bidra til å få saken opplyst, ved at skolen innhenter synspunkter og meningen fra både fra den som blir krenket og den som krenker.

I egenvurdering i RefLex har samtlige respondenter svart «ja» på spørsmålet om de alltid undersøker saken når de får varsel om at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Samtlige har også svart «ja» på spørsmålet om involverte elever alltid blir hørt i undersøkelsesfasen.

Under intervju informerte rektor om at undersøkelsene i hovedsak består av samtaler med involverte elever, men også elevenes foresatte, med eventuell bistand fra FFR (familie, forebygging, rehabilitering) eller PPT. Lærere informerer om at involverte elever alltid blir hørt, og at man i tillegg som regel snakker med foresatte. Bare en av intervjuobjektene oppgir å bruke kommunens mal når undersøkelser skal gjøres. Noen av intervjuobjektene sier at de logger undersøkelsen, og legger det i elevens elevmappe, mens noen oppgir at det ikke er noe fast prosedyre på hvordan undersøkelser skal dokumenteres.

Fylkesmannens vurdering

Kommunens plan for godt psykososialt miljø og de vedlagte malene gir samlet sett et godt utgangspunkt for å vite hva som omfattes av undersøkelsesplikten, og dokumentene viser at kommunen søker å oppnå en felles fremgangsmåte. Vi er likevel av den oppfatning at ansatte på skolen ikke har en lik fremgangsmåte når det kommer til å undersøke saken. Ansatte oppgir at de ikke bruker malen som kommunen har utarbeidet, og at undersøkelser ikke bestandig dokumenteres godt nok.

I enkeltsaken vi har fått tilsendt, er det vedlagt et utfylt skjema om «undersøkelse av forhold». Det er positivt at skjemaet har blitt benyttet i denne saken, men vi er i tvil om alle ansatte benytter denne konsekvent ved undersøkelse av saker. På grunn av manglende dokumentasjon, vurderer vi at lovkravet ikke er oppfylt.

Lovkravet vurderes som ikke oppfylt.

2.2.1.8 Rektor skal sikre at saken undersøkes snarest

Fylkesmannen undersøker om fremgangsmåten sikrer at skolen undersøker saken så snart som mulig. Vi undersøker også om rektor følger opp at de som jobber på skolen, bruker fremgangsmåten i praksis, med mindre rektor selv undersøker sakene.

I kommunens plan for godt psykososialt miljø fremkommer det under punkt 4.2.4 tydelig at undersøkelse skal iverksettes straks ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har det trygt og godt.

I egenvurderingen i RefLex og under intervju med rektor fremkom det at rektor er av den klare oppfatning at undersøkelser kommer i gang straks etter at man har fått mistanke eller fått kjennskap til at en elev ikke har det trygt og godt.

Under intervju med de ansatte svarer samtlige at undersøkelser kommer i gang straks. Det samme svarer samtlige respondenter i RefLex. Noen ansatte gir imidlertid tilbakemeldinger på at de gjerne skulle ha kommet i gang med undersøkelser enda tidligere, men at det aldri tar urimelig lang tid før de kommer i gang.

Fylkesmannens vurdering

Det er positivt at plan for godt psykososialt miljø angir at saker skal undersøkes snarest. Skolen har sendt inn dokumenter i en sak som viser at undersøkelser kom i gang samme dag som rektor mottok varsel om at en elev ikke hadde det trygt og godt. Rektor har i intervju med Fylkesmannen gitt tilbakemelding om at de ikke har fått tatt i bruk malene i plan for godt psykososialt miljø i tilstrekkelig grad enda.

Til tross for at skolen ikke har fått tatt i bruk alle malene enda, og skolen bare har dokumentert en sak ovenfor Fylkesmannen, har vi med bakgrunn i egenvurdering og intervjuer valgt å konkludere med at skolen undersøker sakene så snart som mulig.

Lovkravet vurderes som oppfylt.

2.2.1.9 Rektor skal sikre at eleven får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen

Fylkesmannen undersøker om rektor har bestemt en fremgangsmåte som sikrer at eleven, som tiltakene skal rette seg mot, får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen. Videre undersøker vi om rektor følger opp at de som jobber på skolen, bruker fremgangsmåten i praksis.

I plan for godt psykososialt miljø fremkommer det i pkt. 4.2.4 at «[e]leven har rett til å bli hørt ved valg av tiltak ...» I kommunens mal for aktivitetsplan, del C i plan for godt psykososialt miljø, fremkommer det tydelig at «... elevens subjektive oppfatning skal slegges til grunn. Skolen må sørge for at eleven blir hørt».

Den eneste oversendte enkeltsaken Fylkesmannen har mottatt, viser at eleven fikk uttale seg om hva som skulle være innholdet i aktivitetsplanen. Det fremkommer også at eleven har fått gitt innspill til tiltak i aktivitetsplanen.

I egenvurdering i RefLex svarer 6 av 7 respondenter «ja» på spørsmålet om eleven alltid får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen. Den siste respondenten har gitt tilbakemelding om at spørsmålet ikke er aktuelt.

Under intervju svarte samtlige intervjuobjekter at elev (og foresatte) får komme med forslag til tiltak, og er inkludert i prosessen med å utarbeide en aktivitetsplan.

Fylkesmannens vurdering

De innsendte dokumentasjonsmaterialet og informasjonen som fremkommer av RefLex og intervju, viser at rektor sikrer at eleven får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen. Av den den innsendte aktivitetsplanen ser vi at skolen har iverksatt tiltak etter å ha forhørt seg med elev og foresatte.

Lovkravet vurderes som oppfylt.

2.2.1.10 Rektor skal sikre at skolen setter inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt

Fylkesmannen undersøker om rektor har bestemt en fremgangsmåte som sikrer at skolen setter inn egnede tiltak i alle saker, og at rektor sikrer at denne fremgangsmåten brukes i praksis.

I kommunens plan for godt psykososialt miljø fremkommer det at «[v]alg av tiltak må bygge på konkrete og faglige skønnsvurderinger. Skolen må aktivt søke etter mulige og egnede tiltak, og det vil ofte være behov for flere tiltak ...» Videre heter det at tiltakene må tilpasses den konkrete saken.

I skolens mal til aktivitetsplan, vedlegg «Del C», heter det at «skolen skal sette inn tiltak vi mener er egnede og tilstrekkelige til at eleven får et trygt og godt skolemiljø, basert på faglige vurderinger og etter å ha hørt med eleven hva han/hun mener og ønsker».

I egenvurderingen i RefLex har 6 av 7 respondenter svart «ja» på spørsmålet om de alltid setter inn tiltak der en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. En av respondentene svarte «ikke aktuelt», uten noe nærmere begrunnelse. Flere gir tilbakemelding om de ikke alltid dokumenter hvilke tiltak som settes inn.

Under intervju informerte rektor at de alltid setter inn tiltak dersom en elev ikke har det trygt og godt på skolen. Rektor innrømmer imidlertid at tiltak ikke alltid har blitt dokumentert i form av en aktivitetsplan. Det har vært høy terskel for å utarbeide aktivitetsplan.

Enkelte intervjuobjekter sier at de som regel setter inn tiltak dersom en elev opplever at skolemiljøet ikke er trygt og godt. Videre sier de at elevene får uttale seg om tiltakene, og at skolen sammen med foresatte finner frem til gode tiltak. Andre intervjuobjekter gir tilbakemelding om at det snakkes lite om hva som er gode tiltak, og hvordan de skal gå frem når de skal håndtere en sak der en elev opplever å ikke ha et trygt og godt skolemiljø. Noen gir tilbakemelding om at de ikke har god erfaring med håndtering av mobbing, og at de burde ha trent mer på det.

Fylkesmannens vurdering

Som nevnt ovenfor skal Fylkesmannen vurdere om rektor har en bestemt fremgangsmåte som sikrer at skolen setter inn egnede tiltak. Dette innebærer at vi ikke vurderer om skolen lykkes i å sette inn egnede tiltak i alle saker de har eller har hatt.

Kommunens plan for godt psykososialt miljø danner et godt utgangspunkt slik at rektor kan sikre en bestemt fremgangsmåte for å sette inn tiltak. Det fremstår imidlertid som uklart om de ansatte har tilstrekkelige forutsetninger for å vurdere hvilke tiltak som er egnede, da noen har gitt tilbakemelding om at de savner mer kunnskap på området.

Med bakgrunn i at flere ansatte svarer at de ikke dokumenterer tiltak, tyder dette på at rektor ikke har sikret en lik fremgangsmåte blant alle ansatte. Dette gjør at det også fremstår som uklart hvem som har ansvaret for utarbeidelse av en plan med tilhørende tiltak. Kommunens plan for godt psykososialt miljø inneholder ikke informasjon om hvem som har ansvaret for planen, og dette gjør at det i realiteten blir uklart hvem som er ansvarlig for planen.

Det fremstår for Fylkesmannen som tilfeldig om det er rektor eller kontaktlærer som fastsetter tiltak, og følger dem opp i praksis. Videre fremstår det som tilfeldig om tiltakene dokumenteres eller ikke.

Lovkravet vurderes som ikke oppfylt.

2.2.2 Plikten til å varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 og 9 A-5

2.2.2.1 Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen, varsler rektor straks ved mistanke eller kjennskap til at en som jobber på skolen, har krenket en eller flere elever, eller at de varsler direkte til skoleeieren dersom mistanken gjelder en i skoleledelsen

Fylkesmannen undersøker om rektor har bestemt en fremgangsmåte som sikrer at de som jobber på skolen, varsler rektor eller eventuelt skoleeier i slike saker.

I kommunens plan for godt psykososialt miljø, under punkt 4.2.3, fremkommer det at rektor skal varsle skoleeier ved tilfeller hvor en som jobber på skolen krenker en elev. Det fremkommer også at dersom det er en i skoleledelsen som krenker, skal de ansatte varsle direkte til skoleeier.

I egenvurderingen i RefLex svarer alle respondenter «ja» på spørsmålet om de ansatte er kjent med at de skal varsle rektor ved mistanke om at en som jobber på skolen har krenket en elev. Noen viser til at det har vært tema på fellesmøter der varslingsplikten har vært drøftet. Samtlige respondenter svarer også «ja» på spørsmålet om rektor har bestemt hvordan de som jobber på skolen skal varsle.

På spørsmål om rektor har gjort de som jobber på skolen, kjent med at de skal varsle direkte til skoleeier hvis mistanken gjelder en i skoleledelsen (rektor), har samtlige respondenter svart «ja».

Under intervju svarer rektor og samtlige intervjuobjekter at rektor skal varsles i tilfeller hvor en ansatt krenker en elev, og at oppvekstleder skal varsles dersom rektor er den som krenker.

Ikke-pedagogisk personell er kjent med at rektor skal varsles dersom en ansatt krenker en elev, men kjenner ikke til at skoleeier skal varsles dersom rektor krenker en elev.

Fylkesmannens vurdering

Kommunens plan for godt psykososialt miljø inneholder informasjon om at rektor skal varsles dersom det er mistanke om at en som jobber på skolen, har krenket en elev. Videre fremkommer

det at skoleeier skal varsles direkte dersom det er mistanke om at en i skoleledelsen (rektor) krenker en elev.

Lærere oppgir i RefLex og sier i intervju, at de er kjent med varslingsrutinene som fremgår av handlingsplanens punkt 4.1.2. Det er dog usikkert om skolens ikke-pedagogiske ansatte er kjent med varslingsrutinene.

Etter en helhetsvurdering har vi kommet til at rektor ikke har en bestemt fremgangsmåte som sikrer at de som jobber på skolen, varsler rektor eller eventuelt skoleeier i saker hvor en ansatt som jobber på skolen krenker en elev. Hovedbegrunnelsen er at det er tvilsomt om skolens ikke-pedagogiske ansatte er kjent med varslingsrutinene.

Lovkravet vurderes som ikke oppfylt.

2.2.2.2 Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen, varsler rektor eller skoleeier straks

Fylkesmannen undersøker om fremgangsmåten for varsling sikrer at alle som jobber på skolen, varsler rektor eller skoleeier straks.

Som beskrevet i punkt 2.2.2.1 ovenfor, har ikke rektor bestemt en fremgangsmåte som sikrer at de som jobber på skolen, varsler rektor eller eventuelt skoleeier i slike saker.

Fylkesmannens vurdering

En konsekvens av funnene og konklusjonen i forrige punkt er at rektor ikke har sikret at alle som jobber på skolen, varsler rektor eller skoleeier straks i slike saker.

Lovkravet vurderes som ikke oppfylt.

2.2.2.3 Rektor skal varsle skoleeieren straks dersom det er mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen, har krenket en eller flere elever

Fylkesmannen undersøker om rektor varsler skoleeieren straks i tilfeller hvor det er mistanke eller kjennskap til at en som jobber på skolen, har krenket en eller flere elever.

Det fremkommer av kommunens plan for godt psykososialt miljø at rektor skal varsle skoleeier i alvorlige tilfeller. Det fremkommer også av planen hva som anses som alvorlige tilfeller. Handlingsplanen inneholder informasjon om at rektor skal varsle skoleeier dersom en som jobber på skolen, har krenket en elev, jf. planens punkt 4.1.2.

I egenvurderingen i RefLex har rektor svart «ja» på spørsmålet om rektor varsler skoleeieren straks ved mistanke om at en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever.

Fylkesmannens vurdering

Det fremkommer tydelig av punkt 4.1.2 i plan for godt psykososialt miljø at rektor skal varsle skoleeier i slike saker.

Rektor er i intervju tydelig på at han alltid varsler skoleeier i slike tilfeller. Rektor sier han har en god dialog med skoleeier, og at det ofte er telefoner dem imellom.

Lovkravet vurderes som oppfylt.

2.2.2.4 Rektor skal sikre at skolen undersøker saken ved mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen, har krenket en elev

Fylkesmannen undersøker om rektor har bestemt en fremgangsmåte som sikrer at skolen undersøker alle saker straks, og at det blir gjort tilstrekkelig grundig. Videre undersøker vi om rektor følger opp at de som jobber på skolen, undersøker sakene i samsvar med den bestemte fremgangsmåten, med mindre rektor selv undersøker sakene.

Kommunens plan for godt psykososialt miljø har under punkt 4.1.2 vist til den skjerpende aktivitetsplikten etter opplæringsloven § 9 A-5. Her står det blant annet at skolen har plikt til å undersøke saken og sette inn tiltak umiddelbart.

I egenvurderingen i RefLex har rektor svart bekreftende på spørsmålet om disse sakene alltid undersøkes straks, og om undersøkelsen alltid får frem fakta om situasjonen og om elevene opplever at skolemiljøet ikke er trygt og godt. Dette bekreftes også i intervju av rektor.

Fylkesmannens vurdering

Kommunens plan for godt psykososialt miljø viser at rektor har bestemt en fremgangsmåte for den generelle undersøkelsesplikten. Det er presisert at det er en skjerpet plikt dersom en som jobber på skolen krenker en elev, jf. punkt 4.1.2.

Skolen har ikke hatt saker hvor en ansatt skal ha krenket en elev, og har derfor ikke hatt behov for å undersøke slike saker. Rektor er likevel tydelig på at han er godt kjent med hvordan saken skal undersøkes, og hvor raskt undersøkelser skal komme i gang.

Se for øvrig punkt 2.2.1.7 om undersøkelsesplikten.

Lovkravet vurderes som oppfylt.

2.2.2.5 Rektor skal sikre at skolen undersøker saken straks

Fylkesmannen undersøker om fremgangsmåten sikrer at skolen undersøker slike saker straks. Vi undersøker også om rektor følger opp at de som jobber på skolen, bruker fremgangsmåten i praksis, med mindre rektor selv undersøker sakene.

Plan for godt psykososialt miljø inneholder informasjon om at saken skal undersøkes umiddelbart i tilfeller hvor en har mistanke eller kjennskap til at en ansatt krenker en elev.

I egenvurderingen i RefLex har rektor svart bekreftende på spørsmålet om disse sakene alltid undersøkes straks. Rektor bekrefter også dette i intervju med Fylkesmannen.

Fylkesmannens vurdering

Et av elementene som skiller undersøkelsesplikten for den skjerpede aktivitetsplikten i oppl. § 9 A-4 fra den alminnelige undersøkelsesplikten i oppl. § 9 A-4, er at undersøkelsene skal iverksettes straks. Kommunens handlingsplan presiserer at undersøkelser skal komme i gang «umiddelbart» i tilfeller hvor det er kjennskap eller mistanke til at en ansatt krenker en elev.

Lovkravet vurderes som oppfylt.

2.2.3 Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak jf. opplæringsloven § 9 A-4

2.2.3.1 Skolen skal lage en skriftlig plan i tråd med kravene i opplæringsloven § 9 A-4 sjette ledd når skolen skal sette inn tiltak i en sak

Fylkesmannen undersøker om skolen lager en skriftlig plan i tråd med kravene i opplæringsloven § 9 A-4 sjette ledd når skolen skal sette inn tiltak i en sak.

I kommunens plan for godt psykososialt miljø fremkommer det under punkt 4.2.6 at det skal utarbeides en skriftlig aktivitetsplan med informasjon om hvilket problem tiltakene skal løse, hvilke tiltak skolen har planlagt, når tiltakene skal gjennomføres, hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene og når tiltakene skal evalueres. Mal for aktivitetsplanen er vedlagt plan for godt psykososialt miljø.

Skolens oversendte aktivitetsplan i en enkeltsak viser at planen oppfylle minstekravene i loven hva gjelder innholdet. Den nevner hvilke problem som skal løses, hvilke tiltak skolen har planlagt, når tiltakene skal gjennomføres, hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene og når de skal evalueres.

I egenvurderingen i RefLex har fire av sju respondenter svart «ja» på spørsmålet om skolen lager en skriftlig plan. De resterende tre har svart «ikke aktuelt», uten noe nærmere begrunnelse. Rektor har også svart «ja» på spørsmålet.

Under intervju informerte enkelte intervjuobjekter at de flere ganger har hatt tiltak for å forhindre mobbing, eller for å sikre at en elev skal ha et trygt og godt skolemiljø, uten at tiltakene har vært dokumentert i en aktivitetsplan.

Fylkesmannens vurdering

Fylkesmannen er av den oppfatning at plan for godt psykososialt miljø og mal for aktivitetsplan danner et godt utgangspunkt for at skolen kan lage skriftlige planer som er i tråd med kravene i § 9 A-4 sjette ledd.

Det fremstår for Fylkesmannen noe uklart hvem som har ansvaret for utarbeidelsen av planen, og oppfølgingen av denne. Plan for godt psykososialt miljø legger ansvaret på «skolen», uten at det er nærmere presisert hvem på skolen. Rektor sier i intervju at det er han som har ansvaret for å lage en aktivitetsplan, og utarbeide tiltak, mens enkelte ansatte sier at det er de som setter inn tiltak. Slike tiltak er ikke nødvendigvis dokumenterte. Dette tyder på at ansvaret for utarbeidelsen av plan med tilhørende tiltak i enkelte tilfeller blir ilagt kontaktlærerne, mens i andre tilfeller har rektor ansvaret.

Videre er Fylkesmannen av den oppfatning at når nesten halvparten har svart «ikke aktuelt» på spørsmålet om skolen lager en skriftlig plan når skolen skal sette inn tiltak, så tyder dette på at de ansatte ikke har god nok kunnskap om hva en aktivitetsplan er. Mistanken om at ansatte ikke har god nok kunnskap på området styrkes ved at skolen bare har sendt inn en aktivitetsplan, og begrunner dette med at de ikke har laget noen flere. Ansatte oppgir også i intervju at de ikke har vært med å utarbeide aktivitetsplaner.

Lovkravet vurderes som ikke oppfylt.

2.2.3.2 Eleven og foreldrene som saken gjelder, skal få aktivitetsplanen fra skolen hvis de ber om det

Fylkesmannen undersøker om elevene som saken gjelder, og eventuelt foresatte, får aktivitetsplanen fra skolen dersom de ber om det. Elev og foreldre som ber om det har rett til å se sin egen aktivitetsplan. Hvis planen inneholder opplysninger om andre elever må skolen vurdere om opplysningene er taushetsbelagte, og eventuelt unnta dem før de gir ut planen.

Kommunens plan for godt psykososialt miljø, Del C, har informasjon om at foresatte/elev skal ha kopi av aktivitetsplanen. Det fremkommer ikke av enkeltsaken vi har fått tilsendt, at foresatte/elev har fått kopi av saken.

I egenvurderingen i RefLex har rektor svart «ja» på spørsmålet om elev/foresatte mottar planen. Blant andre respondenter har fire av sju svart «ja» på samme spørsmål, mens tre har svart «ikke aktuelt».

Under intervju svarer noen av intervjuobjektene at de er usikre på om planen blir sendt til elev/foresatt dersom de ber om det.

Fylkesmannens vurdering

Det er ikke tydelig om elevene, og eventuelt foresatte, mottar kopi av aktivitetsplanen. Begrunnelsen for dette er at det ikke fremkommer av enkeltsaken vi har fått tilsendt, og at vi er i tvil på om ansatte har god nok kunnskap om kravet til å utarbeide aktivitetsplan. Se punkt 2.2.3.1.

Lovkravet vurderes som ikke oppfylt.

I etterkant av utsendelsen av foreløpig rapport har kommunen rettet opp forholdet. I sin kommentar til rapporten skriver kommunen at de nå tydelig har presisert i mal for aktivitetsplan at planen skal sendes hjem til elev/foresatte. Kommunen har også dokumentert at de siste planer har blitt sendt hjem.

Lovkravet vurderes etter dette som oppfylt.

2.2.3.3 Rektor skal følge opp at skolen gjennomfører tiltak i tråd med aktivitetsplanen

Fylkesmannen undersøker om rektor følger opp at skolen gjennomfører tiltak i tråd med aktivitetsplanen.

Det skriftlige materialet som er oversendt til Fylkesmannen inneholder ikke informasjon om det er rektor som skal ha ansvaret for oppfølgingsarbeidet, eller om oppgaven er delegert.

I egenvurdering i RefLex har fire av seks respondenter svart «ja» på spørsmålet om skolen alltid gjennomfører tiltakene i aktivitetsplanene slik de er beskrevet. Rektor har i sin egenvurdering svart «ja» på spørsmålet. Resterende har svart «ikke aktuelt».

Under intervju informerte rektor om at han og kontaktlærer følger opp at tiltakene blir gjennomført i tråd med aktivitetsplanen. Andre intervjuobjekter ga tilbakemelding på at de er usikre på hvem som har ansvaret for oppfølgingen av tiltakene i planen.

Fylkesmannens vurdering

Som nevnt ovenfor, gir ikke det skriftlige materialet Fylkesmannen har fått oversendt, direkte informasjon om rektors oppfølgingsarbeid. I den oversendte enkeltsaken har skolen satt en dato for evaluering av tiltak, noe som kan være en indikator på at rektor følger opp at skolen har gjennomført tiltak i tråd med planen.

Med bakgrunn i at flere av respondentene har svart «ikke aktuelt» på spørsmålet om rektor sikrer at skolen følger opp tiltakene i tråd med aktivitetsplanen, er vi usikre på i hvor stor grad ansatte kjenner til tiltak og gjennomføringen av dem. Noen ansatte gir tilbakemeldinger om at de er usikre på hvem som har ansvaret for gjennomføring av tiltak.

Lovkravet vurderes som ikke oppfylt.

Kommunen har i sin kommentar til foreløpig rapport uttalt de nå mener lovkravet er oppfylt. De skriver at det nå er tydelig presisert i tiltaksplanen/aktivitetsplanen hvem som er ansvarlig for hvert tiltak, og en dato for evaluering. Det fremkommer også tydelig at det er rektor som har det overordnede ansvaret for å sikre at tiltak blir gjennomført. Kommunen viser til at det nå fremkommer av skjema c hvem som er ansvarlig.

Lovkravet vurderes etter dette som oppfylt.

2.2.3.4 Rektor skal sikre at skolen innhenter tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket, inkludert elevens syn på hvordan tiltakene har virket, og hvilke endringer eleven ønsker

Fylkesmannen undersøker om rektor har bestemt en fremgangsmåte som sikrer at skolen alltid innhenter tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket, inkludert elevens syn på hvordan tiltakene har virket, og hvilke endringer eleven ønsker. Vi undersøker også om rektor følger opp at de som jobber på skolen, bruker fremgangsmåten i praksis.

I kommunens plan for godt psykososialt miljø fremkommer det at «plikten til å sette inn egnede tiltak omfatter også en plikt til å følge opp tiltakene, evaluere effekten og eventuelt legge til eller endre tiltak ... Eleven har rett til å bli hørt ved valg av tiltak, og det vil være hensiktsmessig å ta foreldre med på råd. Skolen skal løpende vurdere om tiltakene er til elevens beste, og egnet til at eleven får et trygt og godt skolemiljø.»

I vedlegg «DEL D» står det tydelig at det skal innhentes innspill fra eleven og elevens foresatte ved evaluering av tiltak. Det fremkommer også at dersom det er behov for nye eller ytterligere tiltak, skal det utarbeides ny del C (aktivitetsplan) og senere ny del D (evaluering av tiltak).

Ingen av elevene vi intervjuet har førstehånds kjennskap til om evaluering blir gjennomført.

Fylkesmannens vurdering

Fylkesmannen er av den oppfatning at plan for psykososialt miljø med tilhørende vedlegg viser at rektor har en bestemt fremgangsmåte som danner et godt utgangspunkt for at skolen skal kunne

innhente tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket. Det er også et godt utgangspunkt for å innhente elevens syn på hvordan tiltakene har virket, og hvilke endringer eleven ønsker.

Etter en helhetsvurdering har vi imidlertid kommet til at rektor ikke følger opp at de som jobber på skolen, bruker denne fremgangsmåten i praksis. Ansatte har svart «ikke aktuelt» på spørsmålet, noe som tyder på at de ikke er godt nok kjent med bruk av rutinene kommunen har laget. Ansatte uttrykker i intervju at de ikke har god nok kjennskap til hvordan skolen innhenter slike opplysninger, fordi flere av de ansatte ikke har hatt saker selv, og har ikke vært med på slike saker.

Hasvik skole har etter Fylkesmannens oppfatning hatt en for høy terskel for å utarbeide aktivitetsplaner. Dette gjør at det blir vanskelig å vurdere om skolen oppfyller regelverket. Dette, sammenholdt med det vi skriver overfor, gjør at vi vurderer lovkravet som ikke oppfylt.

Lovkravet vurderes som ikke oppfylt.

2.2.3.5 Rektor skal sørge for at skolen tilpasser tiltakene basert på informasjonen om hvordan tiltakene har virket og elevens syn

Fylkesmannen undersøker om rektor sørger for at skolen tilpasser tiltakene basert på informasjonen om hvordan de har virket.

I egenvurdering i RefLex har fire av sju respondenter svart «ja» på spørsmålet om de tilpasser tiltakene basert på informasjon om hvordan tiltakene har virket og elevens syn. Tre respondenter svarer «ikke aktuelt» på spørsmålet. Rektor har svart «ja».

Fylkesmannens vurdering

Fylkesmannen er i tvil på om skolen sørger for at tiltakene tilpasses basert på hvordan de har virket og elevens syn. Bakgrunnen for dette er blant annet at vi er i tvil på om ansatte er godt nok oppdatert på de ulike pliktene i aktivitetsplikten. Flere ansatte har svart «ikke aktuelt» på spørsmålet, hvilket tyder på at de ikke har god nok kompetanse eller kjennskap til arbeidet med aktivitetsplikten.

Skolen har, som nevnt, utarbeidet svært få aktivitetsplaner, slik at det for Fylkesmannen er vanskelig å kvittere ut om skolen oppfyller regelverket. Som nevnt overfor i rapporten, mener vi at terskelen for å utarbeide aktivitetsplaner er for høy.

Lovkravet vurderes som ikke oppfylt.

2.2.3.6 Skolen skal informere elever og foreldre om at de kan melde saken sin til fylkesmannen dersom de mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten

Fylkesmannen undersøker om de som arbeider på skolen, informerer elever og foreldre som mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten, om at de kan melde saken sin til fylkesmannen.

Kommunens mal for aktivitetsplan inneholder informasjon om at elev/ foreldre kan melde sak til fylkesmannen dersom de mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten.

Rektor informerer om dette på hvert foreldremøte, og er alltid tydelig ovenfor foreldre om at de kan melde sak til fylkesmannen.

Fylkesmannens vurdering

Fylkesmannen er av den oppfatningen at skolen informerer elever og foreldre om at de kan melde sak til fylkesmannen dersom de mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten.

Lovkravet vurderes som oppfylt.

2.3 Våre konklusjoner

Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø:

1. Alle som jobber på skolen, har kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø.
2. Rektor sikrer ikke at alle som jobber på skolen, følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og at de følger spesielt godt med på elever som kan være særskilt sårbare.
3. Rektor sørger ikke for at alle som jobber på skolen, griper inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering, dersom det er mulig.
4. Rektor sikrer ikke at alle som jobber på skolen, varsler rektor ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.
5. Rektor sikrer ikke at alle som jobber på skolen, varsler rektor så raskt som saken tilsier.
6. Rektor varsler skoleeier i alvorlige tilfeller, inkludert tilfeller der skolen ikke har klart å løse en sak.
7. Rektor sikrer ikke at skolen undersøker saken når rektor mottar varsel fra en som jobber ved skolen, eller en elev sier fra om at skolemiljøet ikke er trygt og godt.
8. Rektor sikrer at saken undersøkes snarest.
9. Rektor sikrer at eleven får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen.
10. Rektor sikrer ikke at skolen setter inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt.

Plikten til å straks varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever:

11. Rektor sikrer ikke at alle som jobber på skolen, varsler rektor straks ved mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen, har krenket en eller flere elever, eller at de varsler direkte til skoleeier dersom mistanken gjelder en i skoleledelsen.
12. Rektor sikrer ikke at alle som jobber på skolen varsler rektor eller skoleeier straks.
13. Rektor varsler skoleeier straks dersom det er mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen, har krenket en eller flere elever.
14. Rektor sikrer at skolen undersøker saken ved mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen, har krenket en eller flere elever.
15. Rektor sikrer at skolen straks undersøker saken ved mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen, har krenket en eller flere elever.

Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak:

16. Skolen lager ikke en skriftlig plan i tråd med kravene i § 9 A-4 sjette ledd når skolen skal sette inn tiltak i en sak.
17. Elevene og foreldrene saken gjelder, får aktivitetsplanen fra skolen når de ber om det.
18. Rektor følger opp at skolen gjennomfører tiltak i tråd med aktivitetsplanen.
19. Rektor sikrer ikke at skolen innhenter tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket, inkludert elevens syn på hvordan tiltakene har virket, og hvilke endringer eleven ønsker.
20. Rektor sørger ikke for at skolen tilpasser tiltakene basert på informasjonen om hvordan tiltakene har virket og elevens syn.
21. Skolen informerer elever og foreldre som mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten, om at de kan melde saken sin til fylkesmannen.

3. Skoleeier skal ha et forsvarlig system for å vurdere og følge opp at skolen oppfyller aktivitetsplikten.

3.1 Rettslige krav

Som skoleeier skal Hasvik kommune ha et forsvarlig system for å vurdere om skolene oppfyller kravene i regelverket og for å følge opp resultatene fra disse vurderingene, jf. opplæringsloven § 13-10 andre ledd.

Kravene til et forsvarlig system innebærer at Hasvik kommune som skoleeier må innhente informasjon om hvordan skolene ivaretar aktivitetsplikten.

Informasjonen som innhentes må være relevant og tilstrekkelig til å kunne gi skoleeier et riktig bilde av hva som er skolens praksis. For å få et riktig bilde, er det som regel nødvendig at skoleeier baserer seg på informasjon fra flere kilder. Skoleeier skal alltid innhente informasjon om elevenes synspunkter, jf. barnekonvensjonen artikkel 12.

For at systemet skal være forsvarlig, må informasjon om skolens praksis innhentes og vurderes jevnlig. Samtidig må systemet være fleksibelt, slik at skoleeier har anledning til å innhente og vurdere informasjon når risikoen tilsier det. Hva som er ofte nok og hvor inngående skolens praksis må undersøkes, vil variere ut fra kjennskapet til skolene. Sannsynligheten for brudd på regelverket og hvor alvorlige konsekvensene kan være for elevene, har også betydning for hvor ofte og inngående skoleeier må undersøke skolens praksis. Hvis brudd på regelverket kan foregå over lang tid uten å bli avdekket, er ikke systemet forsvarlig.

Skoleeier må bruke informasjonen de har innhentet om skolens praksis til å vurdere om skolene oppfyller kravene i regelverket. For å kunne vurdere dette må skoleeier ha overordnet kjennskap til hvilke krav som følger av regelverket og hva som skal til for å oppfylle dem.

Hvis skoleeier avdekker at skolens praksis ikke er i samsvar med regelverket, må skoleeier sørge for at skolene endrer praksis. For at systemet skal være forsvarlig, må skoleeier være kjent med hva som er passende rettetiltak og være i stand til å gjennomføre disse tiltakene. Samtidig må systemet være fleksibelt, slik at skoleeier kan tilpasse hvordan skolene følges opp ut fra en risikovurdering. Hvis brudd på regelverket kan foregå over lang tid uten å bli rettet, er ikke systemet forsvarlig.

3.2 Våre undersøkelser og vurderinger

3.2.1 Skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø

3.2.1.1 Skoleeieren skal skaffe seg informasjon om hvordan skolene oppfyller aktivitetsplikten

Fylkesmannen undersøker om skoleeieren skaffer seg relevant og tilstrekkelig informasjon om

- a) hvordan skolene oppfyller plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø
- b) hvordan skolene oppfyller plikten til straks å varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som jobber på skolen krenker en eller flere elever
- c) hvordan skolene oppfyller plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak
- d) hvordan elevene opplever at skolene ivaretar aktivitetsplikten

Skoleeier har oversendt plan for godt psykososialt miljø, samt felles årshjul for skolene i kommunen.

Når det gjelder punkt a og b ovenfor, har skoleeier i egenvurderingen i RefLex vist til at de har en plan for godt psykososialt miljø som beskriver hvordan skolene skal arbeide for å ivareta de ulike delpliktene i aktivitetsplikten. Denne planen er felles for alle skoler i Hasvik kommune. Videre viser oppvekstleder til at rektor skal rapportere skolemiljøsaker halvårlig til skoleeier. Dette skjer etter henvendelse fra oppvekstleder.

Når det gjelder plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak jf. punkt c ovenfor, har skoleeier i intervju vist til at de skal ha kopi av alle aktivitetsplaner i kommunens digitale saksbehandlingssystem. Skoleeier skal også ha kopi av eventuelle møtereferater i skolemiljøsaker.

Skoleeier har informert om at de ikke har et system for å innhente informasjon om hvordan eleven opplever at skolen ivaretar aktivitetsplikten, men skoleeier viser at plan for godt psykososialt miljø presiserer at elevene skal bli hørt i skolemiljøsaker.

Under intervju med skoleeier, fremkom det at skoleeier har laget et skjema som rektor skal fylle ut, og sende tilbake til skoleeier. Dette skal gjøres halvårlig. Det skal blant annet rapporteres på om skolens aktivitetsplikt er gjennomgått med personalet, om skolens rutiner med «følge med»-plikten er skriftliggjort, hvor mange saker som er varslet til rektor, hvor mange av sakene som er undersøkt, hvor mange av sakene som har ført til tiltak, og hvor mange tiltak som er evaluert.

Oppvekstleder informerer også om at hun når som helst kan be om informasjon i enkeltsaker. Rektor informerer i intervju om at han kontakter oppvekstleder når de får skolemiljøsaker på skolen. Det nevnes og at rektormøter er en arena hvor oppvekstleder skaffer seg informasjon om skolemiljøet.

Fylkesmannens vurdering

Kommunens plan for godt psykososialt miljø viser at skoleeier har gitt gode føringer for hvordan skolene i kommunen skal arbeide for å oppfylle aktivitetsplikten hva angår punkt a, b og c ovenfor. I skoleeiers handlingsplan er lovkravene beskrevet grundig, og det er lagt føringer for

hvordan den enkelte ansatte skal opptre for å følge alle pliktene i aktivitetsplikten. Malene, som er vedlagt handlingsplanen, er utformet på en slik måte at de er gode verktøy for skolene, forutsatt at alle bruker de.

Gjennomføring av månedlige rektormøter blir trukket frem som en metode for å innhente informasjon. Slik vi har forstått det, er skolemiljø imidlertid ikke fast tema på disse møtene. Vi har fått tilsendt plan for rektormøter for perioden september 2019 – mai 2020, og kan bare se at skolemiljø er tema på to-tre møter. Vi kan ikke se at dette medfører at skoleeier kan få tilstrekkelig informasjon om skolens arbeid.

At skolene laster opp aktivitetsplaner med tilhørende vedlegg i kommunens saksbehandlingssystem, er etter vår vurdering ikke tilstrekkelig til å kunne konkludere med at skoleeier skaffer seg relevant og tilstrekkelig informasjon om hvordan skolene arbeider med aktivitetsplikten. Det er etter vår vurdering heller ikke tilstrekkelig til å kunne konkludere med at skoleeier skaffer seg tilstrekkelig informasjon om hvordan elevene opplever at skolen ivaretar aktivitetsplikten.

Kommunens skjema for rapportering av skolemiljøsaker gir etter vår vurdering ikke skoleeier et godt nok bilde på om skolene har oppfylt plikten til å følge med, gripe inn, varsle, undersøke og til å sette inn tiltak.

Vi kan etter dette ikke se at skoleeier har et system som setter de i stand til å skaffe seg tilstrekkelig og relevant informasjon om hvordan skolene oppfyller aktivitetsplikten og hvordan elevene opplever at skolen ivaretar aktivitetsplikten. Metodene er, slik de benyttes i dag, ikke i stand til å avdekke mangler ved skolens praksis.

Lovkravet vurderes som ikke oppfylt.

3.2.1.2 Skoleeieren skal bruke denne informasjonen til å vurdere om skolene sitt arbeid er i samsvar med regelverket og sørge for at skolene endrer praksis dersom det er nødvendig

Fylkesmannen undersøker om skoleeieren bruker informasjonen om hvordan skolene arbeider, til å vurdere om aktivitetsplikten er oppfylt. Dette innebærer at skoleeier må ha riktig forståelse av kravene. Videre undersøker vi om skoleeieren sørger for at skolene endrer praksis hvis aktivitetsplikten ikke er oppfylt.

Skoleeier har oversendt «plan for godt psykososialt miljø», som er en veileder til aktivitetsplikten. I denne veilederen er de ulike aktivitetspliktene beskrevet. Også den skjerpede aktivitetsplikten etter oppl. § 9A-5 er nærmere presisert i veilederen.

I egenvurderingen i RefLex har skoleeier svart at de kjenner til de ulike delene av aktivitetsplikten, og hva som skal til for å oppfylle den. Videre har skoleeier vist til at de bruker skolens håndtering av enkeltsaker til å forbedre praksis. Dersom det ut fra informasjonsinnhenting avdekkes at skolene ikke oppfyller aktivitetsplikten, vil dette tas opp med skolen. Dette står ikke nevnt i plan for godt psykososialt miljø.

Skoleeier får også tilgang til alle saker i kommunens saksbehandlingssystem, og skal ha kopi av alle saker fra skolen.

Både rektor og oppvekstleder sier i intervju at de har god dialog rundt skolens håndtering av skolemiljøsaker. De får også hjelp til å håndtere saker som er utfordrende.

Fylkesmannens vurdering

Skoleeiers plan for godt psykososialt miljø viser at skoleeier overordnet har kjennskap til hva som følger av aktivitetsplikten. Det er positivt at kommunen har laget en felles plan for kommunens tre skoler.

Skoleeiers plan for godt psykososialt miljø viser at skoleeier gir informasjon om hvordan regelverket skal tolkes og praktiseres. Vi kan imidlertid ikke se hvordan skoleeier bruker informasjonen de får fra skolene til å vurdere om skolenes praksis er i tråd med regelverket. Skoleeier sjekker ikke aktivt om aktivitetsplikten er oppfylt i enkeltsaker. Skoleeier innhenter heller ikke informasjon fra elever om hvordan de opplever skolens arbeid.

Lovkravet vurderes som ikke oppfylt.

3.2.1.3 Skoleeiers system skal som helhet være forsvarlig

Fylkesmannen undersøker om systemet som helhet er forsvarlig til å avdekke og følge opp brudd på regelverket. Vi vurderer bare om systemet er forsvarlig innenfor de temaer tilsynet omhandler.

Skoleeiers avveining av risiko vil være sentral for å vurdere om systemet som helhet er forsvarlig. Systemet skal sørge for oppfølging av skolene på et overordnet nivå. Avdekking av lovbrudd på skolenivå innebærer følgelig ikke nødvendigvis at skoleeiers system ikke er forsvarlig.

Vi viser til funnene overfor i punkt 3.2.1.1 og 3.2.1.2.

Fylkesmannens vurdering

Fylkesmannen er av den oppfatning at skolen ikke innhenter tilstrekkelig informasjon om hvordan skolen arbeider med aktivitetsplikten, og at de ikke bruker den informasjonen de får til å i tilstrekkelig grad vurdere om skolens praksis er i tråd med regelverket.

Skoleeier får etter Fylkesmannens vurdering ikke et godt nok grunnlag til å foreta nødvendige risikovurderinger, og har etter dette ikke et forsvarlig system som helhet.

Lovkravet vurderes som ikke oppfylt.

3.3 Våre konklusjoner

1. Skoleeier skaffer seg ikke informasjon om aktivitetsplikten og om hvordan elevene opplever at skolene ivaretar aktivitetsplikten.
2. Skoleeier bruker ikke informasjonen til å vurdere om skolene sitt arbeid er i samsvar med regelverket og sørger for at skolene endrer praksis dersom det er nødvendig.
3. Skoleeiers system er som helhet ikke forsvarlig.

4. Frist for retting av lovbrudd

Fylkesmannen har i rapportens kapittel 2.3 og 3.3 konstatert lovbrudd. Dette betyr at vi mener dere ikke oppfyller regelverket på alle områder. Vi gir dere en frist til å rette lovbruddene, jf. kommuneloven § 60 d.

Frist for retting er mandag 03.02.20. Før fristen må dere sende oss en erklæring om at forholdene er rettet og en redegjørelse for hvordan lovbruddene er rettet.

Hvis dere ikke har rettet lovbruddene før rettefristen, vil vi vedta pålegg om retting. Et pålegg om retting er et enkeltvedtak som kan påklages, jf. forvaltningsloven kapittel VI.

Følgende pålegg er aktuelle å vedta etter fristens utløp:

Skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø

1. *Hasvik kommune må sørge for at Hasvik skole oppfyller plikten til å følge med, gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven § 9 A-2, 9 A-3 og 9 A-4.*

Kommunen må i den forbindelse se til at skolen:

- 1.1. sikre at alle som jobber på skolen, følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og at de følger spesielt godt med på elever som kan være særskilt sårbare
 - 1.2. sørger for at alle som jobber på skolen, griper inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering, dersom det er mulig
 - 1.3. sikrer at alle som jobber på skolen, varsler rektor dersom de har mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø
 - 1.4. sikrer at alle som jobber på skolen, varsler rektor som raskt som saken tilsier
 - 1.5. sikrer at saker undersøkes når det varsles om at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø
 - 1.6. sikrer at skolen setter inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt
2. *Hasvik kommune må sørge for at Hasvik skole oppfyller plikten til å straks varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever, jf. opplæringsloven §§ 9 A-3, 9 A-4 og 9 A-5.*

Kommunen må i den forbindelse se til at skolen:

- 2.1. sikrer at alle som jobber på skolen, varsler rektor ved mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen, har krenket en eller flere elever, eller at de varsler direkte til skoleeier dersom mistanken gjelder en i skoleledelsen
 - 2.2. sikrer at alle som jobber på skolen, varsler rektor eller skoleeier straks
3. *Hasvik kommune må sørge for at Hasvik skole gjennomfører, evaluerer og tilpasser tiltak, jf. opplæringsloven §§ 9 A-3, 9 A-4 og 9 A-9 og forvaltningsloven § 11.*

Kommunen må i den forbindelse se til at skolen:

- 3.1. skolen lager en skriftlig plan i tråd med kravene i § 9 A-4 sjette ledd når skolen skal sette inn tiltak i en sak
- 3.2. skolen innhenter tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket, inkludert elevens syn på hvordan tiltakene har virket, og hvilke endringer eleven ønsker

- 3.3. skolen tilpasser tiltakene basert på informasjonen om hvordan tiltakene har virket, og elevens syn

Skoleeiers forsvarlige system: Skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø

4. Hasvik kommune må sørge for å ha et forsvarlig system for å vurdere og følge opp at skolene oppfyller aktivitetsplikten, jf. opplæringsloven § 13-10 andre ledd.

Kommunen må i den forbindelse se til at de:

- 4.1. skaffer seg informasjon om hvordan skolen oppfyller aktivitetsplikten og hvordan elevene opplever at skolene ivaretar aktivitetsplikten
- 4.2. bruker denne informasjonen til å vurdere om skolene sitt arbeid er i samsvar med regelverket og sørge for at skolene endrer praksis dersom det er nødvendig
- 4.3. har et system som helhet er forsvarlig

Dere har rett til innsyn i sakens dokumenter, jf. forvaltningsloven § 18.

Dato: 27.11.19.

Ørjan Renland
tilsynsleder/ rådgiver

Jan Salmi
seniorrådgiver